

INTERNETDAN SAMARALI FOYDALANISH – DAVR TALABI

Sayyora Jabborova

*Andijon davlat pedagogika instituti Ijtimoiy fanlar
kafedrasi o`qituvchisi*

Abdurahmonova Dilshoda, Jumaboyeva Mashrabxon

*Andijon davlat pedagogika instituti
“Milliy g`oya, ma`naviyat asoslari va huquq ta`limi”
yo`nalishi 4-bosqich talabalari*

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada Internetning zamonaviy hayotdagi o`rni, uning imkoniyatlari va zararli tomonlari haqida fikr yuritiladi. Internetdan samarali foydalanish ko`nikmalarini rivojlantirish zarurati va bu borada olib borilishi lozim bo`lgan chora-tadbirlar tahlil qilinadi. Internet madaniyatini shakllantirish va undan oqilona foydalanish bugungi davrning muhim talabi ekanligi asoslab beriladi.

**Kalit so`zlar:** Internet, samarali foydalanish, zamonaviy texnologiyalar, axborot olish, internet madaniyati, kiberxavfsizlik, ta`lim, vaqtni boshqarish.

ANNOTATION

This article reflects on the role of the Internet in modern life, its capabilities and harmful aspects. The need to develop skills in the effective use of the internet and the measures to be taken in this regard are analyzed. It is justified that the formation and rational use of Internet culture is an important requirement of today's era.

Keywords: Internet, effective use, modern technologies, information retrieval, internet Culture, Cyber Security, Education, time management.

АННОТАЦИЯ

В этой статье рассматривается роль интернета в современной жизни, его возможности и вредные аспекты. Анализируется необходимость развития навыков эффективного использования интернета и меры, которые необходимо предпринять в этом отношении. Обосновано, что формирование и рациональное использование интернет-культуры является важным требованием сегодняшней эпохи.

Ключевые слова: Интернет, эффективное использование, современные технологии, получение информации, интернет-культура, кибербезопасность, образование, тайм-менеджмент.

Barchamizga ma'lumki, zamonaviy dunyoda Internet hayotimizning ajralmas qismiga aylangan. U nafaqat muloqot vositasi, balki ta'lim, biznes, fan va ko'ngilochar sohalarda keng imkoniyatlar yaratadi. Ammo, Internetdan samarali foydalanish ko'nikmasi har kimda ham mavjud emas. Shu sababli, ushbu mavzu bugungi kunning dolzarb masalalaridan biridir. Shunday qilib, internetdan samarali foydalanish haqida so'z yuritishimizdan oldin internet haqida to'liq ma'lumotlarga ega bo'lib olishimiz maqsadga muvofiq bo'ladi. Internet so'zi lotincha "inter – aro" va "net – tarmoq" so'zidan kelib chiqqan. Internet — standart minimal internet protokoli (IP) orqali ma'lumot almashuvchi kompyuter tarmoqlarining butunjahon va omma uchun ochiq to'plamidir. Internet — katta (global) va kichik (lokal) kompyuter tarmoqlarini o'zaro bog'lovchi butunjahon kompyuter tizimi. Unda geografik o'rni, zamon va makondan qat'iy nazar, ayrim kompyuter va mayda tarmoqlar o'zaro hamkorlikda global informatsiya infratuzilmasini tashkil etadi. Qaydnomalar tizimi bilan boshqariladigan barcha hosila tarmoqlar hamkorlikda iste'molchilarga ma'lumotni saqlash, e'lon qilish, jo'natish, qabul qilish, izlash va ma'lum bo'lgan barcha variantlarda axborot almashinishga imkon yaratadi. Internet tizimi XX asrning 60-yillarida paydo bo'ldi¹.

Internetning imkoniyatlari haqida so'z yuritadigan bo'lsak, internetdan turli sohalarda samarali foydalanishimiz mumkin. Misol uchun, ta'lim tizimida, axborot olishda, ish va biznesda. Ta'limda foydalanish: Masofaviy o'qish, onlayn kurslar va video darsliklar orqali bilim olish imkoniyati. Axborot olish: Global bilim manbalariga tezkor kirish va yangiliklarni kuzatish. Ish va biznes: Onlayn xizmatlar, elektron savdo va masofaviy ish joylari orqali daromad topish imkoniyati.

Albatta internetdan samarali foydalanish uchun ham ko'nikmalar kerak bo'ladi. Samarali foydalanish ko'nikmalari sifatida quyidagilarni keltirib o'tishimiz mumkin. Maqsadli foydalanish, axborotni tanlash, zararli kontentdan qochish kabilarni. Maqsadli foydalanish: Internetni aniq maqsadlar uchun ishlatish, vaqtni tejashga yordam beradi. Axborotni tanlash: Ishonchli manbalarni aniqlash va yolg'on ma'lumotlardan himoyalalanish. Zararli kontentdan qochish: Internetdagi noqonuniy, zo'ravonlik yoki zararli materiallardan himoyalalanish. Internetning zararli jihatlari ham mavjud. Misol uchun haddan ziyod ko'p va behuda foydalanish oqibatida vaqtning isrof bo'lishi, salomatlikka ta'siri kuzatilishi mumkin va shuningdek, internet sababli kiberxavfsizlik muammolari vujudga kelishi mumkin. Bu haqida batafsilroq to'xtalib o'tadigan bo'lsak, vaqtni isrof qilish: cheksiz muloqot, o'yinlar

¹ <https://uz.wikipedia.org/wiki/Internet>

yoki ijtimoiy tarmoqlarga bog‘lanib qolish. Salomatlikka ta’sir: uzoq vaqt ekran oldida o‘tirish natijasida ko‘z va tanaga zarar yetishi. Kiberxavfsizlik muammolari: shaxsiy ma’lumotlarning o‘g‘irlanishi yoki zararli dasturlar ta’siri.

Internetda to‘g‘ri yo‘l tutish nafaqat shaxsiy muvaffaqiyat, balki jamiyat taraqqiyoti uchun ham muhimdir. Yoshlarni Internet madaniyatiga o‘rgatish kelajak uchun zarur. Internet – bu kuchli vosita, undan qanday foydalanish esa har birimizning o‘z qo‘limizda. Uni to‘g‘ri boshqarish va foydali yo‘nalishlarda ishlatish hayotimizni yanada sifatli qilishga xizmat qiladi. Shu sababli, zamonaviy texnologiyalardan oqilona foydalanish – davr talabidir. Internetdan samarali foydalanish uchun turli xil tavsiyalarni keltirib o‘tishimiz mumkin:

- internetdan foydalanuvchilar uchun qisqa qo‘llanmalar yaratish;
- yoshlar uchun Internet madaniyatini o‘rgatish bo‘yicha seminarlar o‘tkazish;
- oilalarda bolalarning Internetdan foydalanishini nazorat qilishni yo‘lga qo‘yish;

Internetning kashf etilishi insoniyat hayotida katta o‘zgarishlarga sabab bo‘ldi. Dunyo aholisining soni hozir yetti milliarddan oshgan bo‘lsa, shundan uch milliarddan ziyodi internet tarmog‘iga ulangan. 2014-yilgi statistikaga ko‘ra, O‘zbekistonda ham aholining 40 foizdan ortig‘i internetdan foydalanadi va bu raqam yildan yilga o‘sib bormoqda².

Internet nafaqat siz bilan biz kabi oddiy foydalanuvchilar tomonidan, balki xususiy va davlat kompaniyalari tomonidan ham keng qo‘llanilmoqda. Hozir deyarli barcha yirik kompaniyalar o‘z xodimlari va mijozlari bilan aloqalarni to‘liq internet orqali olib boradi. Yangi mahsulotlarini internet orqali ommaga taqdim etadi, sotadi va boshqa turli xizmatlar ko‘rsatadi. Internet hukumatlar ishlarini ham osonlashtirgan. Fuqarolarning deyarli barcha murojaatlari ko‘p davlatlarda hozir elektron shaklda amalga oshirilmoqda. Internetdan samarali foydalanishda vaqtni boshqarish muhim rol o‘ynaydi. Ko‘p vaqtni ijtimoiy tarmoqlar yoki o‘yinlarga sarflash o‘rniga, rejalashtirilgan vazifalarni bajarishga e’tibor qaratish kerak. Vaqt qadri biz uchun juda muhim. *Oltindan qadrli, javhardan qimmatli bir narsa bor bo‘lsa, u ham bo‘lsa vaqtdir. Vaqt bizning har turli ishni qilishga kuchimiz yetadigan fursatdir. Bir soatning bekor o‘tgani - ixtiyorimizda bo‘lgan fursatning zoye bo‘lganini bildiradi. Holbuki, shu fursat ichida foydali ishlarga ixtiyorimiz bor edi. Fursatni g‘animat bilgan odam vaqtdan unumli foydalana oladi. Vaqt qadrini bilgan*

² <https://www.texnoman.uz/post/internetdan-xavfsiz-foydalanish-yollari.html>

odam havoyi nafsdan tiyila oladi. Vaqt qadrini bilgan odam buyuk bo'lishga haqlidir. Aqlsizlikning eng yomon ko'rinishi - vaqtni bekor o'tkazishdir³.

Vaqt bu – oliy hakam. Vaqtni qadriga yetaylik. Bu o'tkinchi dunyoda ko'p narsani ortga qaytarish mumkin, ammo vaqtni, uning bir lahzasini bo'lsin, ortga qaytarib bo'lmaydi.

Vaqt qanday qadrlanadi. Umrning isrofida vaqtning qadrini anglab yetamiz, tushunib yetamiz. Vaqt mehnat va ilm bilan qadrlanadi. Shuning uchun biz yoshlar hozirgi har bir daqiqamizni qadriga yetishimiz lozim⁴.

Internet – bu zamonamizning ajralmas qismiga aylangan texnologik inqilob mahsulidir. U inson hayotini tubdan o'zgartirib, ilm-fan, ta'lim, muloqot, ishbilarmonlik va ko'ngilochar sohalarda cheksiz imkoniyatlar yaratmoqda. Ammo, Internetdan foydalanish madaniyati va samaradorligini oshirish dolzarb masala bo'lib qolmoqda. Xulosa qilib aytganda, Internet zamonaviy jamiyatning rivojlanishida eng muhim omillardan biri hisoblanadi. Undan oqilona foydalanish nafaqat shaxsiy, balki milliy taraqqiyotning ham asosidir. Shu sababli, zamonaviy texnologiyalardan unumli foydalanish borasida bilim va ko'nikmalarni rivojlantirish bugungi kun talabidir. Bu esa har bir insonning hayot sifatini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. <https://uz.wikipedia.org/wiki/Internet>
2. <https://www.texnoman.uz/post/internetdan-xavfsiz-foydalanish-yollari.html>
3. <https://www.naqshband.uz/makolalar/vaqt-qadri-ha>
4. <https://www.toshvilyuridik.uz/vaqtni-qadriga-yeting/>

---

³ <https://www.naqshband.uz/makolalar/vaqt-qadri-ha>

⁴ <https://www.toshvilyuridik.uz/vaqtni-qadriga-yeting/>